

STRATEGISK OPPVEKSTPLAN

2019-2026

"Vil du være lamme?"

Helsefremmende og forebyggende
tiltak for barn og unge

1. Tromsø kommunes oppvekststrategi

Vår visjon for barn og unge fremgår av kommuneplanens samfunnsdel 2015 – 2026, kapittel «Oppvekst»: Tromsø kommune skal være en god kommune å vokse opp i for alle barn og unge.

Strategisk oppvekstplan gjøres det rede for Tromsø kommunes valg av satsningsområder, mål og strategier i arbeidet med denne visjonen. Den er overordnet, og viser hvordan de ulike tjenestene skal drives og utvikles i tre utvalgte satsningsområder for perioden 2019-2026.

Planens kunnskapsgrunnlag er barn, unge og foresattes kunnskap, forskningskunnskap og erfarings- profesjonskunnskap.

Planprosessen samt hvilket utfordringsbilde og kunnskapsgrunnlag planen bygger på, beskrives i et eget prosessdokument:

STRATEGISK OPPVEKSTPLAN SKAL VISE RETNING

- når det skal utformes mål og visjoner
- når det skal lages virksomhetsplaner og kompetanseplaner
- når det skal prioriteres i arbeidet med handlings – og økonomiplanarbeidet
- når det skal rekrutteres personell og etterspørres kompetanse
- når det skal gjøres endringer i organisasjonsstrukturer
- når det skal prioriteres innenfor rammene i daglig drift

2. Barnesyn og medvirkning

Barn og unge i Forandringsfabrikken * ønsker at kommunen i kontakt og samarbeid med barn, unge og deres foresatte skal legge til grunn et barnesyn som kjennetegnes av

- Barn har mye kunnskap om livet sitt
- Barn er like mye verdt som voksne
- Barn trenger kjærlighet og må bli trodd på og tatt på alvor
- Barn skal få ærlig og nyttig informasjon
- Barn skal trygt få beskrive hvordan livet kjennes
- Barn skal få være med å skrive
- Barn skal få gi tilbakemelding til tjenestene og/eller planleggerne

* Forandringsfabrikken er kunnskapssenter som innhenter oppsummert kunnskap fra barn for å forandre skole og hjelpesystemer

Forandringsfabrikken ber ansatte i kommunen i sin samhandling med barn og unge å anvende følgende verdier

- **Åpenhet**
- **Samarbeid**
- **Ydmykhet**
- **Kjærlighet**

**Verdiene er i tråd med kommunens verdier:
Respekt, åpenhet, mot, anerkjennelse, tillit (RÅMAT).**

Verdiene og barnesynet støtter opp om Tromsø kommunes satsning på innbyggerinvolvering.

3. FNs barnekonvensjon og bærekraftsmål

Tromsø kommune skal i sitt arbeid med barn, unge og deres foresatte vurdere barnets beste ut fra FNs barnekonvensjon:

Steg 1: Rett til medbestemmelse

Steg 2: Rett til god omsorg

Steg 3: Rett til særskilt vern og støtte

Steg 4: Rett til vern mot overgrep

Steg 5: Rett til fullverdig liv

Steg 6: Rett til god helse

Steg 7: Rett til god utdanning

<https://www.sjumilssteget.no/sju-steg>

FNs bærekraftsmål er blant annet god helse, god utdanning, bærekraftige byer og samfunn, <https://www.fn.no/view/content/33936/full/1/22014>.

4. Tre satsningsområder

4.1 INNLEDNING

Her beskrives kommunens tre satsningsområder i arbeidet med å gjøre Tromsø til en god by å vokse opp i for alle barn og unge.

Områdene er valgt for å gi retning til kommunens arbeid på alle nivåer i organisasjonen. Satsningsområdene tar utgangspunkt i barn og unges oppvekstarenaer: Familie, barnehage og skole, fritid og oppvekstmiljøet for øvrig.

Satsningsområdene gjelder alle barn og unge i kommunen og har fokus på helsefremmende tiltak og tiltak som fremmer trivsel (universelt forebyggingsnivå). Satsningsområdene skal også ivareta ansvaret for å oppdage og initiere hjelp til barn og unge som lever med ulike risikofaktorer (selektivt forebyggingsnivå).

4.2 SLIK SKAL MÅLENE NÅS

Strategier og arbeidsmetoder i kommunens oppvekstsektor skal kjennetegnes av

- Tidig innsats
- Medvirkning med barnunge og deres foresatte
- Tverrfaglig samhandling
- Inkludering for å unngå utenforskap

1 SATSNINGSOMRÅDE 1 Tromsø kommune skal arbeide for en inkluderende barnehage og skole med god opplæring

- Alle barn og unge skal bli møtt av en barnehage og skole som ser dem som hele mennesker med ulike styrker og behov
- et skal tilrettelegges for godt samarbeid mellom barnehagen og barnets foresatte for å styrke barnets livsmestring
- Det skal tilrettelegges for at skolen i sitt arbeid med livsmestring har fokus på skolenærvær, digital kompetanse, holdninger til rus og miljøbevissthet
- Barn og unge skal oppleve inkludering og mestring
- Det skal jobbes for et godt læringsmiljø
- Barn med særskilte behov skal få kvalitetssikrete undervisningstiltak og undervises av personell med kvalitetssikret kompetanse
- Det skal jobbes for gode overganger mellom barnehage, grunnskole og videregående skole
- Skolegårder skal tilrettelegges for aktiviteter i tråd med barn og unges interesser
- Utforme skolebygg som skaper trivsel og inkludering

Begrunnelse for satsningsområde 1

BARNEHAGE: I Rammeplan for barnehager inkluderes nå begrepet livsmestring, med fokus på å fremme barns psykiske og fysiske helse.

Det er behov for et tettere samarbeid mellom hjem og barnehage for å lykkes i arbeidet med å skape trivsel i fellesskapet og et godt barnehagemiljø for alle barn. Dette er et felles ansvar.

Foreldrene bidrar med sin kunnskap om eget barn, barnehagen bistår med sine erfaringer og fagkunnskaper.

SKOLE: Trivsel og læring henger sammen og et tettere samarbeid mellom hjem og skole er nødvendig for å styrke elevenes livsmestring.

Det er en utfordring at elever er borte fra skolen. Det er en økende gruppe elever som har mye fravær og det er også stadig flere elever som slutter helt å komme på skolen (skolevegrere eller hjemmesittere).

I samarbeid med andre sektorer må skolen sette fokus på det kriminalitetsforebygging og rus så vel som det helsemessige for å fortelle hvordan både somatisk helse og psykisk helse påvirkes negativt av rus. Sistnevnte i tråd med Ungdomsrådet og UMT (Ungdommens møteplass) sine innspill.

Ungdata 2019 (ungdomsskole og barneskole) fra Tromsø kommune dokumenterer at skolene i samarbeid med skolehelsetjenesten må videreutvikle sitt systematiske arbeid med elevenes helse og psykososiale forhold.

Det finnes ingen krav til kvalitetssikring av opplæring gitt til barn med særskilte behov eller kvalitetssikring av kompetansen til de som underviser disse barna. Tiltak settes ofte inn for sent og læringsutbytte til de barna som får spesialundervisning er for lavt.

Barn med språkvansker og atferdsvansker får ikke hjelp eller ikke riktig hjelp. Det er utfordrende å jobbe både med de med store vansker og tilretteleggingsbehov og de som står i fare for å få store vansker og tilretteleggingsbehov.

Undersøkelser viser at barn i barnehage og skole er i lavere fysisk aktivitet nå enn tidligere. Kompetansen til fysio- og ergoterapeuter benyttes i for liten grad på universelt nivå både i barnehage og i skole.

Mange skolegårder har mangelfull opparbeidelse og er lite spennende leke- og aktivitetssarealer for barn og unge. Tromsø kommune har et etterslep i opparbeidelse av større kommunale lekeplasser. Arealer er mange steder avsatt, men opparbeidelse gjenstår.

2 SATSNINGSOMRÅDE 2 Tromsø kommune skal arbeide for trygge rammer for familier og en helsefremmende oppvekst

MÅL

- Tromsø kommune skal prioritere tidlig innsats og helhetlig hjelp til barn og familier
- Oppfølging av sped- og småbarnsfamilier skal prioriteres
- Det skal driftes og utvikles foreldrestøttende tiltak ut fra en lav terskel
- Det skal arbeides med å utjevne sosiale ulikheter i barn og unges oppvekstmiljø, også knyttet til bolig
- Barn og unge skal oppleve å ha trygge skoleveier
- Det skal legges til rette for oppvekstmiljø som fremmer fysisk og psykisk helse
- Tjenester innen psykisk helse skal gis ut fra en lav terskel

Begrunnelse for satsningsområde 2

Små barn som lever under langvarig stress og angst får varige nevrologiske og psykologiske skader. Barn som vokser opp i fattigdom kan få språklig, kognitiv og emosjonell forsinkelse. Forskning viser at forekomst av psykiske vansker og forstyrrelser er like høy blant de minste barna som blant de eldste barna.

Familiens hus og Åpen barnehage merker økende pågang etter foreldreveiledning. Det er nødvendig å fortsette implementering av anbefalte foreldreveiledningstilbud tilpasset spe – og småbarn så vel som tenåringsforeldre (BUFdir).

En gruppe som i flere år har falt utenfor det kommunen kan tilby er migranter som ikke behersker norsk. Bortsett fra foreldreveiledning i introduksjonsprogrammet, så foregår foreldreveiledningstilbudene på norsk, og foreldre som ikke behersker det norske språket har liten nytte av å delta på disse kursene. Kommunen må kunne tilby foreldreveiledning på ulike språk.

Noen familier mangler kapasitet til å delta i foreldreveiledningsprogram på grunn av levekårsutfordringer relatert til helse og økonomi og bolig. Kommunens foreldreveiledningstilbud må ta hensyn til disse kapasitetsproblemene ved å først gi familien hjelp til levekårsutfordringene før foreslår foreldreveiledning som tiltak.

Kommunen mangler gode nok systemer for å se og følge opp barn som pårørende av foresatte med store levekårsutfordringer (økonomi, helse, rus, bolig)

Kommunepsykologer, skolehelsetjeneste og Familiens hus (Blues Mothers) med flere har en økende pågang etter hjelp til psykiske vansker.

Lavterskelteamet (samhandlingsteam med BUP) har registrert problematikker som er gjenkjennelig fra blant annet Ungdata-undersøkelsen. Det kan være tristhet og nedstemthet, bekymring og engstelse, vansker med konsentrasjon og oppmerksomhet, sinne eller aggresjon, familieproblemer, sosiale vansker, vonde opplevelser og kriser.

Det tar lang tid før en ser effekten av tjenestetilbud (helsetjenester og foreldrestøttene tiltak) overfor alle barn og barn som trenger litt ekstra. Kommunen bør jevnlig utvide sin portefølje i tråd med utviklingen i forebyggingsfeltet og sentrale føringer for å sikre tidlig innsats og unngå utilsiktet høyt antall bekymringsmeldinger til barnevernet.

3 SATSNINGSOMRÅDE 3 Tromsø kommune skal jobbe for å gi barn trygge møteplasser og aktiviteter på fritiden i deres oppvekstmiljø

MÅL

- Barn og unge skal oppleve likeverdige og tilgjengelige fritidstilbud uavhengig av hvilken bydel eller distrikt de bor i
- Barn og unge skal oppleve at idretten er inkluderende og at kommunen og idretten samarbeider om fritidstilbud
- Alle barn og unge skal, uavhengig av foresattes økonomi og levekårsutfordringer, få tilbud om å delta i fritidstilbud og på møteplasser for ulike kulturelle aktiviteter
- Barn og unge med funksjonsnedsettelse skal oppleve at fritidstilbud og møteplasser er tilgjengelige og inkluderende
- Barn og unge med flerkulturell bakgrunn skal inkluderes i fritidstilbud og på møteplasser for barn og unge
- Tromsø kommune skal prioritere kriminalitetsforebygging

Begrunnelse for satsningsområde 3

Tromsø kommune er en stor kommune med spredt bosetning, og med mange utkanter hvor det også bor barn og unge. Disse distriktsområdene har ofte et lite tilfredsstillende fritidstilbud sammenlignet med bynære områder. I tillegg er kollektivtransporten dårlig i mange av disse områdene.

Flere og flere barn og unge faller utenfor, og antall barn som lever i familier med vedvarende lavinntekt øker, også i Tromsø. Dette gjelder også barn med flerkulturell bakgrunn. Dette får også konsekvenser for barn og unges muligheter til å delta på fritidsaktiviteter.

Det er en markant økning i uønskede og kriminelle handlinger utført av unge mennesker i Tromsø. Vold og rus er vanlig ned i 13-14-årsalderen, og både volden og rusbruken har blitt grovere. I tillegg ser vi en urovekkende utvikling knyttet til trusler, mobbing og bildeling på nett.

Det uorganiserte fritidstilbudet som finnes i for eksempel fritidsklubber, møteplasser og andre barne- og ungdomstiltak har blitt nedbygd over flere år. Dette tilbudet er svært viktig for mange, spesielt med tanke på de utfordringer som de unge selv beskriver med å vokse opp i Tromsø.

Den organiserte idretten har et stort frafall i løpet av ungdomsskoleårene, og ved endt ungdomsskole er over halvparten av ungdommene borte fra den organiserte idretten.

Elever og elevråd formidler et stort behov for å føle seg tryggere på skoleveien.

Barn bestemmer